

**Gemensam nämnd för
Hemsjukvård och Hjälpmedel**

§75

Vårdriktlinjer för hjälpmedel, nutrition och inkontinens samt övergripande riktlinjer för nutrition och inkontinens 2020 HNH190025

Beslut

Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel beslutar att

- godkänna föreliggande vårdriktlinjer för hjälpmedel, nutrition och inkontinens samt övergripande riktlinjer för nutrition och inkontinens 2020

Ärendet

Enligt den gemensamma nämnden för hemsjukvård och hjälpmedels reglemente fastställer nämnden årligen övergripande riktlinjer för förskrivning av samtliga hjälpmedel, inkontinens och nutrition i Halland.

Underlag för riktlinjen utarbetas av hjälpmedelscentrum. Synpunkter på riktlinjerna inhämtas från förskrivare under året.

Grundprincipen för hjälpmedelsverksamheten är att alla invånare i Halland ska erhålla hjälpmedel, inkontinens och nutrition på lika villkor.

Förslag till beslut

Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel beslutar att

- godkänna föreliggande vårdriktlinjer för hjälpmedel, nutrition och inkontinens samt övergripande riktlinjer för nutrition och inkontinens 2020

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse - Vårdriktlinjer för hjälpmedel, nutrition och inkontinens samt övergripande riktlinjer för nutrition och inkontinens 2020
- Förslag på ändringar inkontinens 2020, bil 1
- Förslag på ändringar livsmedel för speciella medicinska ändamål 2020, bil 2
- Förslag på ändringar i vårdriktlinjer för hjälpmedel 2020, bil 3

Expedieras till

Regionstyrelsen, driftnämnderna: Ambulans, diagnostik och hälsa, Närsjukvården, Hallands Sjukhus och Psykiatri, Kungsbacka kommun, Varbergs kommun, Falkenbergs kommun, Hylte kommun, Halmstads kommun och Laholms kommun

---

Ordförandes sign

Justerares sign

Utdragsbestyrkande

**Gemensam nämnd för
Hemsjukvård och Hjälpmedel**

Vid protokollet

Sofia Nygren

Justerat 2019-11-18

Inger Svensson

Turid Ravlo Svensson

Protokollet har tillkännagivits på Region Hallands anslagstavla 2019-11-19

Utdragsbestyrkande

Sofia Nygren

Ordförandes sign

Justerares sign

Utdragsbestyrkande

Datum
2019-10-11Diarienummer
HNN190025

Regionkontoret
Kansliavdelningen
Sofia Nygren
Nämndtjänsteman

Gemensam nämnd för Hemsjukvård och Hjälpmedel

Tjänsteskrivelse - Vårdriktlinjer för hjälpmedel, nutrition och inkontinens samt övergripande riktlinjer för nutrition och inkontinens 2020

Förslag till beslut

Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel beslutar att

- godkänna föreliggande vårdriktlinjer för hjälpmedel, nutrition och inkontinens samt övergripande riktlinjer för nutrition och inkontinens 2020

Sammanfattning

Enligt den gemensamma nämnden för hemsjukvård och hjälpmedels reglemente fastställer nämnden årligen övergripande riktlinjer för förskrivning av samtliga hjälpmedel, inkontinens och nutrition i Halland.

Underlag för riktlinjen utarbetas av hjälpmedelscentrum. Synpunkter på riktlinjerna inhämtas från förskrivare under året.

Grundprincipen för hjälpmedelsverksamheten är att alla invånare i Halland ska erhålla hjälpmedel, inkontinens och nutrition på lika villkor.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslute medför inga ekonomiska konsekvenser.

Patrik Dahlqvist Jönsson
Nämndtjänsteman

Rose-Marie Persson
Områdeschef Hälsa och funktionsstöd

Bilaga:

1. Förslag till ändringar av övergripande riktlinjer för inkontinenshjälpmedel och vårdriktlinjer för inkontinens 2020
2. Förslag till ändringar av övergripande riktlinjer för livsmedel med speciella medicinska ändamål (FSMP) och vårdriktlinjer för nutrition 2020
3. Förslag till ändringar av vårdriktlinjer för hjälpmedel 2020

Styrelsens/nämndens beslut delges

Regionstyrelsen, driftnämnderna: Ambulans, diagnostik och hälsa, Närsjukvården, Hallands Sjukhus och Psykiatri, Kungsbacka kommun, Varbergs kommun, Falkenberg kommun, Hylte kommun, Halmstads kommun och Laholms kommun

Förslag på ändringar i övergripande riktlinjer för inkontinenshjälpmedel och vårdriktlinjer för inkontinens 2020

Allmänt

Vi har arbetat efter det internationella klassificeringssystemet ISO 9999 utgåva 6. Ingen förändring av ISO-koder har skett.

Även i 2020 års vårdriktlinjer kommer hela ISO-kodsdefinitionen som beskriver produktområdet att finnas med under varje ISO-kod, enligt klassificeringssystemet. Definitionerna är en direkt översättning från engelska till svenska och kan innebära att vissa beskrivningar även omfattar hjälpmedel som inte är förskrivningsbara i Halland.

Kunderna har även i år haft möjlighet att lämna synpunkter inför revideringen av vårdriktlinjerna 2020.

Förändringar inom alla vårdriktlinjer:

- Uppdaterat datumet då beslut skett från Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel.
- Språkliga och grammatiska ändringar.
- Ändrat förskrivare leg. sjuksköterska med tjänst som kommunsköterska till leg. sjuksköterska med tjänst inom kommun.

Förändringar inom Övergripande riktlinjer för inkontinenshjälpmedel 2020

*Tillägg/ändringar i texten markerat med **gult**. Förslag att övergripande även ska innefatta sexualhjälpmedel.*

Övergripande riktlinjer för inkontinenshjälpmedel och **sexualhjälpmedel** 2020

Beslutat av Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel **2019-11-01**.

Gäller även för Hallands kommuner och privata vårdgivare med vårdavtal.

Allmänt

Regionens och kommunernas inkontinensverksamhet, resursenheten för inkontinens, ska vila på de grunder som anges i Hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Anvisningarna ger allmän information om inkontinenshjälpmedel **och sexualhjälpmedel** samt om vilka regler och riktlinjer som gäller, för personal och förskrivare inom hälso- och sjukvården.

Definition

Hjälpmedel. Hjälpmedel är en del av hälso- och sjukvården. Hjälpmedel är individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning. I all vård, inkl. habilitering och rehabilitering, är helhetssyn på personens behov och situation viktig. Det krävs hälso- och sjukvårdspersonal för att bedöma behovet när ett hjälpmedel ska förskrivas.

Inkontinens är ett symtom, klassat som sjukdom enl. WHO (Världshälsoorganisationen) 1998. Definitioner enligt Svensk version av International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF), Socialstyrelsen. Funktioner i köns- och urinorganen.

Urineringsfunktioner (b620)

Funktioner att tömma urin från urinblåsan

Innefattar: funktioner för urinering, urineringsfrekvens, urinkontinens; funktionsnedsättningar såsom stressinkontinens, urineringsnöd, reflexblåsa, överfyllnad, kontinuerlig inkontinens, läckage, neurogen blåsa, ökad urinutsöndring, kvarhållande av urin, urinträngning

Avföringsfunktioner (b525)

Funktioner att eliminera restprodukter och osmält föda som avföring och därmed sammanhängande funktioner. Innefattar: avlägsningsfunktioner, avföringskonsistens, avföringsfrekvens, avföringskontinens, väderspänningar; funktionsnedsättningar såsom förstoppning, diarré, vattmig avföring, nedsatt förmåga i ändtarmens slutmuskel eller inkontinens.

Sexuella funktioner (b640)

Psykiska och fysiska funktioner som hänger samman med sexualakten, innefattar stadierna upphetsning, förstadium, orgasm och post-coital avslappning (avslappning efter orgasm). Innefattar: funktioner för att ge uttryck åt upphetsning, förstadium, orgasm och post-coital avslappning; funktioner som hänger samman med sexuellt intresse, genomförande, peniserektion, klitoriserektion, ökad vaginal sekretion, ejakulation, orgasm; funktionsnedsättningar såsom impotens, frigiditet, slidkramp (vaginism), för tidig ejakulation, bibehållande av erektion, försenad ejakulation.

Ansvarsfördelning

Om brukaren blir beroende av sina hjälpmedel under längre tid eller på livstid skall det ändå lämpligen årligen utvärderas ihop med brukare eller vårdpersonal. Detta för att se hur hjälpmedlen fungerar eller om ny bedömning behöver göras, allt för att öka brukarens livskvalitet, eller eventuellt byta till mer lämpligt hjälpmedel. Förskrivning ska inte ske rutinmässigt.

Region Halland, hjälpmedelscentrum (och kommunerna) har ansvar för inkontinenshjälpmedel, **sexuallhjälpmedel**, sortimentsförteckning, förskrivningsregler och distribution till brukarna.

Kostnadsansvar

Kostnadsansvaret för inkontinenshjälpmedel följer hälso- och sjukvårdansvaret.

I Halland är samtliga upphandlade inkontinenshjälpmedel, inklusive hemtransport, kostnadsfria för brukaren. **Kostnad för sexuallhjälpmedel se aktuell vårdriktlinje.**

Sortimentsgrupp

Representanter från Region Halland, kommunerna, Regionupphandling samt urokonsulenterna ingår i sortimentsgrupp.

Gruppen ska:

- diskutera nya behov och utvärdera produkter
- ge förslag på vilka produkter som ska ingå i sortiment
- fortlöpande utvärdera det befintliga sortimentet

Förskrivare

Sjukvårdshuvudmannen beslutar om vem eller vilka av den behöriga hälso- och sjukvårdspersonalen som ska fullgöra uppgiften att självständigt förskriva förbrukningsartiklar. SOSFS 2008:1

Leg. läkare

Leg. sjuksköterska

Leg. sjuksköterska med tjänst inom kommun

Leg. sjuksköterska med tjänst som distriktssköterska

Leg. sjukgymnast/fysioterapeut

Leg. barnmorska

Uroterapeut

Dessa ska ha anställning inom region, kommun eller av vårdgivare som har avtal med region eller kommun och är utsedd av en vårdgivare i Halland

Förskrivarens ansvar:

- Ha kunskap om förskrivningsprocessen och vilket ansvar och vilka skyldigheter som följer med att förskriva hjälpmedel.
- Initiera utredning av patientens problem samt vid behov hänvisa till adekvat yrkeskompetens.
- Det är förskrivaren som ansvarar för att alla faser i processen genomförs. Om en förskrivare själv inte kan svara för processens samtliga faser, exempelvis om brukaren flyttas från sluten till öppen vård, ska ansvaret överrapporteras till den som då tar över vårdansvaret.
- Väl känna till funktionen hos de hjälpmedel som förskrivs.
- Bedöma behovet av kostnadsfria förbrukningsartiklar och tillsammans med individen prova ut vilka som är lämpligast, d v s individuell utprovning.
- Samråda om förskrivning med specialist i fråga om produkter där specialistkompetens är nödvändig. Se aktuell vårdriktlinje.
- Verka för kostnadseffektivitet vid val, utprovning samt användandet av inkontinenshjälpmedel **och sexualhjälpmedel.**
- Instruera och förvissa sig om att individen, närstående och vårdpersonal kan använda produkten korrekt och är informerade om hur den ska hanteras efter användning. Detta för att det fortsatta omhändertagandet ska kunna ske på ett säkert, hygieniskt och miljömässigt sätt.
- Tillämpa gällande bestämmelser för förskrivning och distribution.

Förskrivning

Behov av inkontinenshjälpmedel ska utredas och lämplig behandling prövas. Förskrivning kan ske vid återkommande ofrivilligt urinläckage eller avföringsläckage som är objektivt påvisbart och som utgör ett socialt hinder och är ett hygieniskt problem. Avser även vid tömningsproblem av urinblåsa och tarm. Detta innebär att inkontinenshjälpmedel är tänkta att användas i avvaktan på utredning, under utredning, komplement till annan behandling, vid kronisk inte behandlingsbar urin- eller avföringsinkontinens eller när det på grund av patientens allmäntillstånd inte är lämpligt att starta ytterligare behandling.

Val av inkontinenshjälpmedel ska ske ur det upphandlade sortimentet.

Förskrivning ska så långt som möjligt ske i samråd med brukaren

Med ett sortiment av inkontinenshjälpmedel avses upphandlade produkter som i Halland kan förskrivas till brukare med urin-/tarminkontinens och urinretention om dem:

- är utredda, oftast initieras detta på vårdcentralen
- är i fortlöpande behov av hjälpmedel
- är folkbokförda i Halland.
- bor i ordinärt eller särskilt boende (d v s inte är inlagda för vård på sjukhus)

Behov av sexualhjälpmedel skall utredas och lämplig behandling prövas.

Det finns inget fastställt sortiment utan förskrivaren väljer lämpligt sexualhjälpmedel. Se aktuell vårdriktlinje.

Det finns olika typer av hjälpmedel:

- Absorberande produkter
- Bäckorganstödjande produkter
- Externa uppsamlingssystem
- Kvarliggande katetrar
- Suprapubiska katetrar
- Tappningskatetrar
- Sexualhjälpmedel

Om det upphandlade sortimentet inte tillgodoser brukarens behov tar förskrivaren kontakt med urokonulent.

Egenansvar

Inkontinenshjälpmedel och sexualhjälpmedel kan även köpas i dagligvaruhandel, apotek eller via Internet. I de fall patienten väljer att handla via dessa inköpsställen är det att betrakta som egenvård och patienten står för samtliga kostnader för inköpet.

Barn

Förskrivning av inkontinenshjälpmedel till barn kräver fördjupad kunskap om bakomliggande orsaker. Det är en bedömningsfråga vid inkontinensutredning när ett barn anses vara inkontinent. Utredning och bedömning av barnets behov ska alltid göras i samråd med barnläkare/barnuroterapeut.

Föreligger ingen känd sjukdom eller handikapp förskrivs inga hjälpmedel till barn under 5 år.

Barn under 3 år kan vid hormonella rubbningar, tarmsjukdomar, eller annat funktionshinder som påverkar blåsa och tarm samt efter utredning och bedömning, få inkontinensskydd förskrivna för den mängd som överstiger normalbehovet ca 5 byten/dygn. Behöver barnet exempelvis 10 blöjbyten/dygn har de möjlighet att få 5 blöjbyten förskrivet/dygn.

Barn 3 år och äldre som är medicinskt sjuka eller är funktionshindrade, kan efter utredning och bedömning få inkontinensskydd förskrivna som täcker dygnsbehovet.

Barn 5 år och äldre med nattenures/sängvätning som är utredda kan få förskrivet underlägg/lakansskydd, fler- eller engångs.

Nattblöjor kan vid mycket speciella behov förskrivas efter barnuroterapeutens bedömning.

Andra hjälpmedel t.ex. larm eller läkemedel skall prövas. Detta sker med hjälp av uroterapeut på Barnmottagning.

Vistelse i annat län

Vid vistelse i annat län för kortare eller längre tid, ska förskrivaren ombesörja att brukaren har den mängd hjälpmedel med sig som kommer att användas under vistelsen. Skulle ytterligare hjälpmedel behövas, kontaktas brukarens ordinarie förskrivare. Denne ombesörjer beställning och distribution till vistelseorten.

Distribution

Inkontinenshjälpmedel beställs av förskrivaren från distributören via Internet. Förskrivningen ska gälla för tre månaders förbrukning i taget. Därefter görs utvärdering och en ev. ny förskrivning för ytterligare en tremånadersperiod, tillsammans med brukaren/anhörig/vårdpersonal. Förskrivaren har också ett ansvar för lagerinventering av redan befintligt material för att undvika överförskrivning.

Sexualhjälpmedel beställs av förskrivaren från hjälpmiddelsentrum.

Ansvarig förskrivare fyller i "[Hmc: Förskrivning av hjälpmedel](#)"

Hjälpmiddelsentrum ombesörjer leverans till brukaren.

Reklamation

Levererade inkontinenshjälpmedel återtogs ej, annat än då varan är skadad eller på annat sätt är oanvändbar då den kommer till brukaren.

Vid reklamation av vara tar brukaren/vårdtagaren kontakt med förskrivaren som fyller i [Region Hallands reklamationsblankett](#).

Lagar, författningar och föreskrifter

Lagar, författningar och föreskrifter som reglerar utbudet och förskrivningen av produkter vid urinretention och inkontinens:

- SFS 2017:30 Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)
- SOSFS 2008:1 Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården
- SOSFS 2005:12 Socialstyrelsens föreskrifter om ledningssystem för kvalitet i patientsäkerhet i hälso- och sjukvården
- SFS 2008:355 Patientdatalagen
- SOSFS 2010:659 Patientsäkerhetslagen
- SOSFS 2007:19 Basal hygien inom hälso- och sjukvården mm
- SOSFS 2007:10 Samordning av insatser för habilitering och rehabilitering. Stockholm: Socialstyrelsen
- SOSFS 2008:14 Informationshantering och journalföring i hälso- och sjukvården
- SOSFS 2011:9 Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete
- 2014:821 Nya Patientlagen

Förslag på ändringar i övergripande riktlinjer för livsmedel för speciella medicinska ändamål (FSMP) och vårdriktlinjer för nutrition 2020

Allmänt

Vi har arbetat efter det internationella klassificeringssystemet ISO 9999 utgåva 6. Ingen förändring av ISO-koder har skett.

Även i 2020 års vårdriktlinjer kommer hela ISO-kodsdefinitionen som beskriver produktområdet att finnas med under varje ISO-kod, enligt klassificeringssystemet. Definitionerna är en direkt översättning från engelska till svenska och kan innebära att vissa beskrivningar även omfattar hjälpmedel som inte är förskrivningsbara i Halland.

Kunderna har även i år haft möjlighet att lämna synpunkter inför revideringen av vårdriktlinjerna 2020.

Förändringar inom alla vårdriktlinjer:

- Uppdaterat datumet då beslut skett från Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel.
- Språkliga och grammatiska ändringar.

Förändringar inom specifika vårdriktlinjer:

15 90 91 Berikning

Förskrivare. Ny förskrivargrupp Leg. specialistsjuksköterska med tjänst inom specialistsjukvård.

15 90 92 Kosttillägg

Förskrivare. Ny förskrivargrupp Leg. specialistsjuksköterska med tjänst inom specialistsjukvård.

15 90 94 Förtjockningsmedel

Förskrivare. Ny förskrivargrupp Leg. specialistsjuksköterska med tjänst inom specialistsjukvård.

Leg. Specialistsjuksköterska med tjänst inom specialistvård har efter genomgången förskrivareutbildning förskrivningsrätt till delar av sortimentet, tills tillgång till dietist är säkrad för specialistsjukvården. Detta berör de verksamheter vars specialistsjuksköterskor hade förskrivningsrätt före införandet av beställarsystemet Sesam LMN.

15 90 93 Sondnäring

Förskrivare. Leg. läkare borttagen. Detta pga Regionfullmäktiges beslut hösten 2017 om att samtliga patienter med sondnäring ska behandlas av dietist.

Förändringen är en anpassning till beslutet som togs av Regionfullmäktige 2017 men som rehabkliniken behövt lite tid på sig att implementera. Förändringen är gjord i samförstånd med den delen av Regionkontoret tillsatta arbetsgruppen för implementering av nutritionsöverenskommelsen. I praktiken är förändringen redan genomförd, numera remitteras patienterna till dietist. Totalt sedan driftstarten i mars 2018 har läkare gjort sammanlagt åtta förskrivningar av sondnäring. Antalet berörda läkare är fyra stycken. Rehabkliniken ansvarar för information till berörda verksamheter och först när de ger klartecken ändrar vi i beställarsystemet Sesam LMN.

Förändringar inom Övergripande riktlinjer för livsmedel för speciella medicinska ändamål (FSMP) 2020

- Uppdaterad information om förskrivningsrätt för specialistsjuksköterskor.
- Uppdaterad information om förskrivningsrätt för läkare vars förskrivningsrätt tidigare omfattat samtliga produktområden vilket förändrades då Regionfullmäktige hösten 2017 fattade beslut om att samtliga patienter med sondnäring skall behandlas av dietist.
- Förtydligande kring hantering av patienter i angränsande län.
- Uppdatering kring uppföljningsarbete.
- Tagit bort separat stycke om vistelse i annat län men inte informationen, den finns under förskrivning.

Ändringar/tillägg markerat med **gult** nedan.

Övergripande riktlinjer för livsmedel för speciella medicinska ändamål (FSMP) 2020

Beslutat av Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel 2019-11-01. Gäller samtliga vårdgivare inom Region Halland, Hallands kommuner samt privata vårdgivare med vårdavtal.

Allmänt

Anvisningarna ger allmän information om livsmedel för speciella medicinska ändamål samt om vilka regler och riktlinjer som gäller vid förskrivning. Innehållet riktas i första hand till personal och förskrivare inom hälso- och sjukvård.

Arbetet med livsmedel för speciella medicinska ändamål vilar på de grunder som anges i Hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Definition

Livsmedel för speciella medicinska ändamål förkortas FSMP vilket utgår ifrån den engelska termen Foods for special medical purposes. FSMP är livsmedel för personer som på grund av sjukdom, åkomma eller medicinskt tillstånd inte kan täcka sitt energi- eller näringsbehov med vanlig mat.

Livsmedel för speciella medicinska ändamål kan användas som enda eller kompletterande näringskälla. Exempel på denna typ av livsmedel är sondnäring, kosttillskott och livsmedel för personer med medfödda rubbningar i ämnesomsättningen. Till produktkategorin ingår inte kosttillskott, eller andra liknande produkter som intas i små uppmätta doser och som i huvudsak är sammansatta av till exempel fibrer, vitaminer, mineraler eller bakteriestammar.

Ansvarsfördelning

Hjälpmiddelsentrum ansvarar för att tillhandahålla förskrivarsystem Sesam LMN för livsmedel för speciella medicinska ändamål, utbildning och informationsmaterial till förskrivare.

Hjälpmiddelsentrum ansvarar även för lagerhållning och distribution till patientens privatbostad alternativt annan adress patienten önskar leverans till, samt för fakturering enligt gällande regelverk.

Region Halland och Hallands kommuner har ett gemensamt ansvar för att det finns ett regelverk kring kostnadsansvar och ansvar för nutritionsbehandling, som ligger till grund för Hjälpmiddelsentrums arbete med förskrivnings- och distributionsflöde.

Kostnadsansvar

Priset för produkterna sätts utifrån Hjälpmiddelsentrums prissättningsmodell och patienten betalar månadsvis för produkterna upp till högkostnadsskyddet 1400:- för nutrition. Kostnader som överskrider högkostnadsskyddet bekostas av sjukvårdshuvudmannen.

Kommunerna betalar en transportavgift per uttag från förskrivning gjord av kommunsköterska.

Sortimentsuppföljning

Hjälpmiddelsentrums nutritionskonsultenter följer kontinuerligt upp sortiment, statistik och kostnader tillsammans med förskrivarerepresentanter från Region Halland och Hallands kommuner.

Förskrivare

Förskrivare ska ha anställning inom region, kommun eller av vårdgivare som har avtal med region eller kommun. Respektive verksamhetschef beslutar om vem eller vilka av den behöriga hälso- och sjukvårdspersonalen som ska ges möjlighet att förskriva livsmedel för speciella medicinska ändamål.

Fyra personalkategorier har möjlighet att få förskrivningsrätt, för hela eller delar av sortimentet, enligt följande:

- Leg. Dietist har förskrivningsrätt för hela sortimentet.
- Leg. Läkare har förskrivningsrätt för hela sortimentet av kosttillskott och berikningsprodukter.
- Leg. Sjuksköterska med tjänst inom kommun eller distriktssköterska har efter genomgången förskrivareutbildning förskrivningsrätt för ett bassortiment av kosttillskott och berikningsprodukter.

- Leg. Specialistsjuksköterska med tjänst inom specialistvård har efter genomgången förskrivnarutbildning förskrivningsrätt till delar av sortimentet, tills tillgång till dietist är säkrad för specialistsjukvården. Detta berör de verksamheter vars specialistsjuksköterskor hade förskrivningsrätt före införandet av Sesam LMN.

Förskrivarens ansvar:

- Ha kunskap om övergripande riktlinjer för livsmedel för speciella medicinska ändamål samt vårdriktlinjerna för produktområdet.
- Ha god kunskap om de produkter som förskrivs och verka för kostnadseffektivitet vid produktval.
- I samband med förskrivningen ge god information till patienten, närstående och/eller vårdpersonal om hur produkten skall användas, exempelvis avseende mängd per dag, fördelning över dagen och praktisk information kring förvaring.

Distribution

Livsmedel för speciella medicinska ändamål förskrivs via Sesam LMN och distribueras till patientens önskade adress i Sverige eller till ombud för avhämtning. Leverans kan även ske till privatpersoner boende på äldreboenden, boenden med särskilt stöd och service eller liknande.

Leverans av lagervara sker i normalfallet inom tre vardagar. Beställningsvara levereras i normalfallet inom sju vardagar.

Förskrivning

Sortimentet utgörs av Hallands upphandlade produkter för livsmedel för speciella medicinska ändamål avses upphandlade produkter, vilka delas in i fem huvudkategorier:

- Förtjockningsmedel
- Berikning
- Kosttillägg
- Sondnäring
- Livsmedel för medfödda ämnesomsättningssjukdomar

Val av nutritionsprodukt skall ske ur det upphandlade sortimentet. I de fall flera produkter är upphandlade på samma position i avtalet skall den produkt som är rangordnad som nummer ett användas i första hand. Produkt med lägre rangordning kan förskrivas i de fall det är medicinskt motiverat.

För att vara berättigad till förskrivning skall patienten vara 16 år eller äldre och folkbokförd i Halland, alternativt listad på vårdcentral i Halland och folkbokförd i till Halland angränsande län. För patienter folkbokförda i övriga län är förskrivare skyldig att tillse att nutritionsbehandling erbjuds via hemlandsting/region. Förskrivning kan göras till patient boende i ordinärt boende, på särskilt boende eller på boende med särskild service.

Förskrivningen skall alltid föregås av en medicinsk utredning av nutritionsproblemen samt bedömning av behov respektive intag av energi och protein, samt i förekommande fall även andra näringsämnen.

Förskrivning av livsmedel för speciella medicinska ändamål kan ske vid såväl kortvarigt som långvarigt behov av nutritionstöd. Så långt som möjligt ska förskrivningen ske i samråd med patienten.

Livsmedel för speciella medicinska ändamål förskrivs via Sesam LMN. Förskrivningen görs i normalfallet för en månadsförbrukning i taget och gäller för maximalt 12 uttag på ett år.

Om det upphandlade sortimentet inte tillgodoser den enskilda patientens behov tar förskrivaren kontakt med nutritionskonsulent.

Egenansvar

Nutritionsprodukter kan även köpas via Internet eller på Apotek. I de fall patienten väljer att handla via dessa inköpsställen är det att betrakta som egenvård och patienten står för samtliga kostnader för inköpet.

Reklamationer

Levererade produkter återtogs ej, annat än vid eventuell reklamation på grund av skadat gods eller felaktig leverans.

Lagar, författningar och föreskrifter

Lagar, författningar och föreskrifter som reglerar användningen och hanteringen av livsmedel för speciella medicinska ändamål:

- Europeiska kommissionens förordning 2016/128: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0128&from=SV>
- Europaparlamentets och rådets förordning nr 609/2013: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0609&rid=1>
- Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2000:15) om livsmedel för speciella medicinska ändamål
- Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2014:4) om livsmedelsinformation

Förslag på ändringar i vårdriktlinjer för hjälpmedel 2020

Allmänt

Vi har arbetat efter det internationella klassificeringssystemet ISO 9999 utgåva 6. Ingen förändring av ISO-koder har skett.

Även i 2020 års vårdriktlinjer kommer hela ISO-kodsdefinitionen som beskriver produktområdet att finnas med under varje ISO-kod, enligt klassificeringssystemet. Definitionerna är en direkt översättning från engelska till svenska och kan innebära att vissa beskrivningar även omfattar hjälpmedel som inte är förskrivningsbara i Halland.

Kunderna har även i år haft möjlighet att lämna synpunkter inför revideringen av vårdriktlinjerna 2020.

Förändringar inom alla vårdriktlinjer:

- Uppdaterat datumet då beslut skett från Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel.
- Språkliga och grammatiska ändringar.
- Ändrat förskrivare leg. sjuksköterska med tjänst som kommunsköterska till leg. sjuksköterska med tjänst inom kommun.
- Tagit bort dubbelförskrivning av hjälpmedel där det tidigare stått nej. Upp till kostnadsansvarig att besluta om detta.
- Tagit bort hänvisningar till övergripande riktlinjer för hjälpmedel eftersom den ersätts av Socialstyrelsens skrift "Förskrivning av hjälpmedel".
- Länkar är uppdaterade.

Förändringar inom specifika vårdriktlinjer:

04 30 06 Hjälpmedel för kylbehandling

Förskrivare. Tillägg: Leg. sjukgymnast med specialistkompetens inom neurologi.

04 48 27 Hjälpmedel för kroppspositionering under behandling

Mål med hjälpmedlet.

Ny text; Positionering i sittande och liggande för att skapa symmetri, förebygga kontrakturer, motverka progrediering av redan befästa kontrakturer, förbättra position för andning samt ge stöd och stabilitet åt kroppen i olika positioner under dygnets 24 timmar.

Tidigare; Används i förebyggande/avlastande syfte för positionering i sittande/liggande.

063003 Peruker

Övrigt. Lagt till att konsumentköplagen gäller.

063009 Ögonfransar och ögonbryn

Övrigt. Lagt till att konsumentköplagen gäller.

09 12 12 Toalettstolsförhöjningar monterade på ram

Övrigt.

Ny text; Tipprisk kan föreligga om toalettstolsförhöjningen blir ojämnt belastad eller inte står stabilt.

Tidigare; Tipprisk kan föreligga om toalettstolsförhöjningen blir ojämnt belastad.

12 12 04 Fordonsanpassningar och tillbehör för att kontrollera hastighet

Tagit bort avskrivning av regler från försäkringskassan och hänvisar istället till försäkringskassan direkt.

12 12 07 Fordonsanpassningar och tillbehör till fordon för att styra fordonet

Tagit bort avskrivning av regler från försäkringskassan och hänvisar istället till försäkringskassan direkt.

12 12 12 Säten och dynor till motorfordon samt tillbehör och anpassningar som rör sittande i fordon

Tagit bort avskrivning av regler från försäkringskassan och hänvisar istället till försäkringskassan direkt.

12 12 15 Lyftar för att flytta en person som inte sitter i rullstol in i eller ut ur fordon

Tagit bort avskrivning av regler från försäkringskassan och hänvisar istället till försäkringskassan direkt.

12 12 18 Hjälpmedel för att flytta en person sittande i rullstol in i eller ut ur fordon

Tagit bort avskrivning av regler från försäkringskassan och hänvisar istället till försäkringskassan direkt.

12 12 21 Hjälpmedel för att lasta tomma rullstolar in i eller på ett fordon

Tagit bort avskrivning av regler från försäkringskassan och hänvisar istället till försäkringskassan direkt.

12 18 06 Tre- och fyrehjuliga cyklar med fotpedaler

Övrigt. Tillägg: Hjälpmiddelscentrum ansvarar för alla reparationer och åtgärder punkteringar. Detta för att få en likvärdig hantering gällande cyklar.

12 18 09 Handdrivna tre- och fyrehjuliga cyklar

Övrigt. Tillägg: Hjälpmiddelscentrum ansvarar för alla reparationer och åtgärder punkteringar. Detta för att få en likvärdig hantering gällande cyklar.

12 23 06 Eldrivna rullstolar med elektronisk styrning (uppresning)

Kriterier. Tillägg: Brukaren ska kunna framföra den eldrivna stolen självständigt och på ett säkert sätt.

Mål med hjälpmedlet.

Ny text; Ge ökad möjlighet till självständig förflyttning i personens dagliga aktiviteter.

Tidigare: Möjliggöra självständig förflyttning inom- och/eller utomhus.

12 23 06 Eldrivna rullstolar med elektronisk styrning (dubbelkommando)

Mål med hjälpmedlet.

Ny text: Ge ökad möjlighet till förflyttning i personens dagliga aktiviteter, både självständigt och med insats av anhörig eller vårdare.

Tidigare: Möjliggöra självständig förflyttning inom- och/eller utomhus självständigt eller med hjälp av annan person.

12 23 06 Eldrivna rullstolar med elektronisk styrning

Kriterier. Tillägg: Brukaren ska kunna framföra den eldrivna rullstolen självständigt och på ett säkert sätt.

Mål med hjälpmedlet:

Ny text; Ge ökad möjlighet till självständig förflyttning i personens dagliga aktiviteter.

Tidigare: Möjliggöra självständig förflyttning inom- och/eller utomhus.

12 23 12 Eldrivna vårdarmanövrerade rullstolar

Mål med hjälpmedlet:

Ny text; Ge ökad möjlighet till förflyttning i personens dagliga aktiviteter med insats av anhörig eller vårdare.

Tidigare; Möjliggöra förflyttning inom och eller utomhus med hjälp av annan person.

12 24 21 Däck och hjul till rullstolar

Kriterier.

Ny text: Specialdrivhjul med lätt vikt

Aktivitetsbegränsning som medför behov av drivhjul för självständiga lyft i och ur bil.

Aktivitetsbegränsning som medför behov av drivhjul för ökad drivstyvhet.

Tidigare: Specialdrivhjul med färre och grövre ekrar

Aktivitetsbegränsning som medför behov av drivhjul för att öka rullstolens stabilitet.

Få bättre grepp om drivhjulet vid självständiga lyft i och ur bil.

12 27 15 Rullbrädor och krypvagnar

Förskrivare. Tillägg: Leg. Arbetsterapeut.

12 31 03 Hjälpmedel för glidning och vändning (glidlakan)

Målgrupp.

Ny text; Person med funktionsnedsättning som medför svårighet att ändra kroppsställning i liggande.

Tidigare; Person med funktionsnedsättning som medför svårighet att ändra kroppsställning i liggande eller sittande.

12 31 03 Hjälpmedel för glidning och vändning (glidbräda)

Kriterier: Tillägg: Glidskiva. Aktivitetsbegränsning som innebär avsaknad av förmåga eller svårighet att positionera sig i stol och eller applicera lyftsele.

Mål med hjälpmedlet: Möjliggöra positionering i stol och/eller applicering av lyftsele.

12 31 15 Uppresningsbälten och västar

Målgrupp. Tagit bort: Person med funktionsnedsättning som medför svårighet vid manuella förflyttningar. Den ingår i de övriga två målgrupperna som är kvar.

12 36 18 Stationära fristående lyftar

Kriterier.

Ny text; Fristående taklyft kan förskrivas då man av utrymmesskäl eller andra skäl inte kan använda mobil personlyft eller där fast monterad taklyft inte är ett alternativ. Tidigare; Mobil lyft sak alltid först övervägas innan fristående stationär lyft förskrivas. Råd i förskrivningsprocessen. Stationär fristående taklyft kan vara ett alternativ t.ex. hos tunga brukare, vid överflyttning i trånga utrymmen, då behovet bedöms som tidsbegränsat, samt då tillräckligt hög lyfthöjd inte kan uppnås med mobil lyft.

12 36 12 Stationära lyftar monterade på väggar, golv eller i tak

Övrigt.

Ny text; Taklyft kan inte förskrivas till pool/simbassäng.

Tidigare; Taklyft kan inte förskrivas till pool.

18 10 12 Huvudstöd och nackstöd

Förskrivare. Lagt till i samråd med hjälpmedelskonsulent.

Råd i förskrivningsprocessen. Lagt till Kontakta alltid hjälpmedelskonsulent inför utprovning.

18 12 24 Separata ställbara rygg- och benstöd för sängar

Målgrupp.

Ny text; Person med funktionsnedsättning som medför stor svårighet att ändra kroppsställning från liggande till sittande eller från sittande till liggande i säng, eller förflyttning i och ur säng.

Tidigare; Person med funktionsnedsättning som medför stor svårighet att ändra kroppsställning från liggande till sittande eller från sittande till liggande i säng.

22 12 15 Skrivmaskiner

Ta bort denna ISO-kod då det inte finns några produkter här inom kommunikation.

22 27 16 Hjälpmedel för minnesstöd (bildstöd)

Ta bort denna iso-kod då det inte finns några produkter inom kommunikation och kognition.

22 33 03 Stationära datorer

Ta bort denna iso-kod då det inte finns några produkter inom kommunikation.

24 18 27 Armstöd som underlättar manuella aktiviteter

Mål med hjälpmedlet.

Ny text; Person ska få ökad självständighet i delar av dagliga livets aktiviteter.

Tidigare; Person ska bli självständig i dagliga livets aktiviteter.

30 03 03 Leksaker

Övrigt. Sandlådestolen som tidigare avsågs har utgått och därför är texten utbytt.

Ny text; Här avses stol för marksittande.

Tidigare; Här avses sandlådestol.

30 03 06 Lekplatsutrustning

Övrigt. Tillägg; Gungställning är ett egenansvar och ingår inte.

Förslag på nya vårdriktlinjer:

22 21 03 Bokstavs- och symbolsatser/tavlor (PODD)

Ny vårdriktlinje. Ett nytt material som provas ut enligt en certifierad metod, det krävs en utbildning för att förskriva denna produkt.

22 21 03 Bokstavs- och symbolsatser/tavlor (PODD)

ISO-kodsdefinition

Hjälpmedel för närkommunikation i de fall tal inte är möjligt eller svårt. Här ingår t.ex. bokstäver, bilder, symboler, ikonsatser och ikonbrädor.

Beslutat av Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel 2019-11-01.

Gäller även för Hallands kommuner och privata vårdgivare med vårdavtal.

Förskrivare

Leg. logoped.

Målgrupp

Person med funktionsnedsättning som medför stor svårighet att tala och att skriva.

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som medför stor svårighet att kommunicera tillfredsställande genom tal och skrivna meddelanden.

Mål med hjälpmedlet

Möjliggöra och underlätta kommunikation.

PODD-böckerna är avsedda att användas istället för eller som komplement till det egna talet.

Övrigt

För att förskrivning ska vara aktuell ska förskrivaren ha gått eller vara anmäld till en tvådagars PODD-kurs.

Råd i förskrivningsprocessen

Utprovning

Utprovning av PODD ska ske i samråd med Resurscentrum för kommunikation Dako.

Remiss skickas till Resurscentrum för kommunikation Dako, se hemsida, <http://www.regionhalland.se/dako-forskrivare> (ny länk kommer att uppdateras innan publicering)

09 12 15 Toalettstolsförhöjningar, lösa tillsatser

Ny vårdriktlinje. Tidigare har det varit ett egenansvar. Skruvmonterade toasitsar går inte att montera på vägghängda toaletter. Toalettstolar har över tid ändrats så de vi har i sortiment inte passar.

09 12 15 Toalettstolsförhöjningar, lösa tillsatser

ISO-kodsdefinition

Lösa toalettstolsförhöjningar som placeras direkt på porslinet och som utan svårighet kan lyftas bort från toaletten.

Beslutat av Gemensam nämnd för hemsjukvård och hjälpmedel 2019-11-01.

Gäller även för Hallands kommuner och privata vårdgivare med vårdavtal.

Förskrivare

Leg. arbetsterapeut.

Leg. fysioterapeut/sjukgymnast.

Målgrupp

Person med funktionsnedsättning som medför svårighet att sätta sig ned eller resa sig upp från toalettstol.

Kriterier

Aktivitetsbegränsning som innebär svårighet att sätta sig ned eller resa sig upp från toalettstol.

Används där fast monterade toalettstolsförhöjningar inte fungerar.

Mål med hjälpmedlet

Möjliggöra att sätta sig ned eller resa sig upp från toalettstol.

Råd i förskrivningsprocessen

Bedömning

Vid bedömning värderas för- och nackdelar mellan en fast monterad och en fristående toalettstolsförhöjning.

En fast monterad toalettstolsförhöjning går inte att få lika hög som en fristående toalettstolsförhöjning.

Utprovning

Montera toalettstolsförhöjningen centrerad på porslinet för ökad stabilitet och minimerad tipprisk.

